

Ellenálló birsfajták

ŐSI, VÁLTOZATOS GYÜMÖLCSÜNK A BIRS, AMIT NAPJAINKBAN A MODERN KONYHAMŰVÉSZETBEN ÚJRA FELFEDEZNEK, ÉS NAGY NÉPSZERŰSÉGRE TETT SZERT MINT PÁLINKA-ALAPANYAG.

HORVÁTH CSILLA, PALESITS ZSOLT

A melegkedvelő birsfajták gyümölcse szeptember végétől november közepéig szedhető. Sajnos elég nehéz megállapítani a pontos érettségét, mert csak leszedés után, utóérlelve puhul meg valamiképp, és akkor kezdi ontani fűszeres illatát. Bokor- vagy fatermető fajtái léteznek. Dísznövénynek is beillő, szép növény nagy, sötétzöld, molyhos leveleivel és aranyárgára érő, alma vagy körte alakú gyümölcsével. Kimondottan későn virágzik. Tápanyagigénye hasonlít az almára, de a túl sok nitrogéntől könnyen hűsbarnulás alakulhat ki. Téli fagyokra érzékeny, ezt a fajtaválasztásnál érdemes figyelembe venni.

Alapvetően mérszérzékeny növény, de a mai alanyhasználatl ez a tulajdonsága ellensúlyozható: a BA-29, az AdamsR és az ElineR jó méstűrő képességű, erős növekedésű alanyok és a téli fagyűrűsük is jobb a Nyugat-Európában leggyakrabban használt EM-A birsnél. Jó a kompatibilitásuk a termesztett fajtákkal.

Két betegség veszélyezteti

Virágzaskor két kórokozóra is kimondottan érzékeny, a moníliaira és a tűzelhalásra. A birset fertőző moníliafaj (*Monilinia linhartiana*) a levelet és a hajtást is képes

megbetegíteni, de a terméskezdeményre a legveszélyesebb. A levélen ék alakú barnulás, elhalás alakul ki a levélnyélről kiindulva, a felületén pedig szürkésfehér bevonat képződik. A fertőzött hajtás a rajta lévő levelekkel együtt lankad, hervad, végül elszárad. A gyümölcskezdemények elbarátnak, összeaszalódnak és lehullanak, nem alakul ki rajtuk a moníliakra jellemző penészpárna. Később az érőfélben lévő gyümölcsöt már a *Monilinia fructigena* fertőzi, az ismert tünetekkel.

Könnyen összetéveszthető a két veszélyes betegség, de a birsmonília okozta hajtáshervadásnál a levelek vörösesbarnára színeződnek, a tűzelhalásnál feketésbarnára, és csapadékos időben megjelenik a hajtáson a baktériumnyálka is. A tűzelhalás kórokozója (*Erwinia amylovora*) meleg, párás, nedves időben veszélyezteti a birset szinte az egész tenyészidőben. Meleg időben a fertőzéshez elég a hajnali harmat, illetve nyári viharok, jégverés után áll fenn fertőzésveszély. Nagyon fontos rendszeresen átvizsgálni a birsültetvényt és minél hamarabb eltávolítani a fertőzött részeket.

Már léteznek tűzelhalással szemben ellenálló fajták. A birsmonília ellen már kora tavasszal, a hajtásnövekedés elején el kell kezdeni a védekezést az engedélyezett szerek valamelyikével, a permetezést ajánlott megismételni rózsaszínbimbós állapotban, szíromhullás után, valamint a gyümölcsnövekedés kezdetén.

Cydora Robusta®

Új, védett német fajta, ellenálló a tűzelhalással szemben. A hajtások vége ugyan megfertőződhet, de 8-10 cm után kialakul egy elzáró réteg, ami nem engedi a fás részig a

Tudta?

A birs gyógyhatásának egyik alapja a benne lévő sok csersav. Egészségesebb gyümölcs, mint az alma, több vitamin és ásványi anyag van benne. Gazdag forrása az A-, B₃-, B₆-, C- és P-vitaminnak, sok benne a kalcium, magnézium, vas, foszfor és kálium. Ennek köszönhetően szerteágazó jótékony hatását tartják nyilván. Közrejátszik a koleszterinszint szabályozásában, magas pektintartalmánál fogva ízületi fájdalmak, reuma, köszvény tüneteit képes enyhíteni, de használható szemgyulladás, égési sebek, torokgyulladás, skorbut, vérezékenység,

bőrszárazság kezelésére. Kedvezően hat a szív működésre és a vérnyomásra a benne lévő sok kálium és magnézium miatt, rostanyagai pedig serkentik a bélműködést. Kosmetikumokban bőrn nyugtató, pórusösszehúzó, frissítő hatását használják ki. A nyers birslé kiváló a gyomorpanaszok enyhítésére, az anyagcsere fokozására, az emésztés serkentésére, ezen kívül görcsoldó tulajdonsága is van. A népi gyógyászatban a birsmagok főzetét köhögés, gyomor- és bélgyulladás, hasmenés kezelésére javasolják.

fertőzést. Így a fákat nem kell erősen csonkolni a betegség következtében.

Fiatalon erős, később közepesen erős növekedési erélyű. Október elején-közepén szedhető, októbertől novemberig fogyasztható a gyümölcs. Körte alakú, éréskor szép, sárgára színeződő, intenzív illatú birs. Húsa erősen aromás, színe szép krémsárga. Héja közepesen vastag, enyhe molyhosszággal.

Korán termőre fordul, rendszeresen, bőven terem. Öntermékeny. Tűzelhalással, levélfoltbetegségekkel és szürkerothadással szemben nagyon jó az ellenállósága, a *Monilinia fructigena* viszont fertőzheti a gyümölcsét.

Leskováci

Régi, balkáni eredetű fajta. Fája nem túl erős növekedésű, lapított, széthajló koronát nevel. Szeptember végén, október elején szedhető, utóérés után decembertől januárig fogyasztható. Gyümölcse közepes méretű, alma alakú, néha bordázott, éretten sima héjú, gyöngyű sárga színű. Húsa sárgásfehér, édes, illatos. Hússzínét főzés után is megtartja.

Korán termőre fordul, igen bőtermő. Ajánlott porzópárja a *Vranja*. Az ismert birsbetegségekre érzékeny.

Vranja

Európában elterjedt és termesztett, régi szerb birsfajta. Elterjedését annak köszönheti, hogy kiváló pollenadója a Leskovácinak és emellett igen nagy méretű, körte alakú gyümölcsöt terem. Fája erős növekedésű, feltörő ágrendszerrel. Hibája, hogy korán virágzik, a késő tavaszi fagyok károsíthatják. Ellenállósága a Leskováciéhoz hasonló.

Rea's Mammoth®

Régi, Angliában és német nyelvterületű országokban használt fajta, a *Vranja* birshez hasonló minőségi jellemzőkkel és igen nagy gyümölcsmérettel. Októberben szedhető, novembertől januárig fogyasztható. Gyümölcse körte alakú, fénylő sárga héjú, enyhén molyhos. Éretten a húsa nem túl kemény. Fája egészséges lombozatú, rendszeresen és bőven terem, öntermékeny.